

KNIHA PAMÁTNÁ A KOPIÁŘ (COPIEN, COPEYBUCH)

Základní údaje

Název: Kniha památná a kopiář (Copien, Copeybuch).
Datace: (1350) 1424–1580
Uložení: Státní okresní archiv Olomouc, fond: Archiv města Olomouc, Knihy, inventární č. 95 a, signatura 677.
Rozměry: 22,0 x 30,5 cm.

Dochování, jazyk: originál, zápisy psány jazykem německým, latinským a českým.
Psací látka, vazba: Psací látkou knihy památné je papír s filigránem, tvořeným volskou hlavou s očima a s květinou v kruhu na tyči. Kniha má po restaurátorském zásahu novou polokoženou vazbu na 4 vazy s pevnými kartonovými deskami s papírovým povrchem, napodobujícím kůži.

Charakteristika knihy

Sledovaná kniha je další městskou knihou založenou Václavem z Jihlavy. Kniha obsahuje kromě ostatních zápisů i kopiář městské korespondence spojený s registry. Kopíře a registra jsou knihy obsahující opisy listů, v nichž město figurovalo jako příjemce, respektive jako vydavatel.¹ Pro svoji typologickou nevyhraněnost náleží sledovaná kniha mezi městské úřední knihy smíšeného charakteru, a tak představuje také typ pamětní knihy, nazývané v některých případech „kniha památná“. Kniha památná zpravidla obsahuje zápisy o běžných správních záležitostech, projednávaných městskou radou.²

Sledovaná kniha má v archivní pomůcce podobný název jako nejstarší olomoucká městská kniha (Kniha památná, SOkA Olomouc, AMO, Knihy, inv. č. 95, sign. 166). F. Palacký cituje rukopis jako „MS. Wenc. de Iglav.“³, tedy jako rukopis (manuscriptum) Václava z Jihlavy, což může pro nepoučené badatele na první pohled znamenat nesprávné ztotožnění sledovaného rukopisu s výpravným kodexem Václava z Jihlavy (Památná kniha olomoucká, SOkA Olomouc, AMO, Knihy, inv. č. 97, sign. 1540).⁴ Sledovaná kniha je ve starší literatuře též označována podle místa svého dřívějšího přechodného uložení jako rukopis Moravského zemského archivu (MZA) v Brně (Sbírka rukopisů G 10, č. 343).

O písmu a písářích knihy

Kniha je psána převážně gotickým kurzivním písmem, německou novogotickou kurzivou (kurentem) a českou novogotickou kurzivou. Humanistickou polokurzivou jsou psány zejména zápisy na fol. 223r–225r. Jak vyplývá z úvodního zápisu (fol. 1r), byla kniha založena písářem Václavem z Jihlavy 28. 1. 1424 pro korespondenci městské rady.⁵ Kromě Václava se na psaní knihy podílela řada dosud neidentifikovaných písářů.

Výzdoba

Knižní blok knihy památné je zachovalý. Kniha je bez výrazných ozdob a byla při moderním restaurátorském zásahu rozebrána a vyčištěna. Její vazba byla kompletně obnovena v dobovém stylu. Hřbetní pokryv a nárožní trojúhelníčky polokožené vazby jsou vypracovány ze světle hnědé koziny. V mezivazí na hřbetě jsou horizontální linky a dvě vertikální dvojlinky oddělují kůži hřbetu od kartonového povrchu desek.

Popis obsahu knihy

Jak již bylo uvedeno, obsahuje kniha kromě ostatních zápisů i kopiář městské korespondence spojený s registry. Ze souboru opisů různých dokumentů především epistolografické povahy vystupuje v první řadě kolekce listů, které vznikly ve dvacátých letech 15. století a týkají se dějin města a jeho okolí v době husitské revoluce (fol. 8–20v, fol. 110r–116v). Tyto listy byly F. Palackým zařazeny do edice pramenů *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges vom Jahre 1419 an*. I. Band, Praha 1873, průběžně mezi s. 372–655.

Jako příklad lze zmínit dvě písemnosti z roku 1428, které svědčí o tehdejší kritické situaci města Olomouce. Jsou to pamětní spis městského písaře Václava z Jihlavy a olomouckého hejtmana Jana (II.) ze Sovince a Pňovic (fol. 16v)⁶ a zpráva olomoucké městské rady markraběti Albrechtovi z 31. října téhož roku (fol. 20r).⁷

K dalším důležitým dokumentům, vzniklým ve druhé polovině 15. století a dochovaným ve sledovaném rukopisu, patří např. smlouva mezi králi Matyášem Korvínem a Vladislavem Jagellonským z r. 1486 o zbožích dobytých mečem (fol. 26r–28r), která je vydána v Archivu českém.⁸ Součástí rukopisu je i instrukce krále Vladislava Jagellonského z roku 1490 o připojení Moravy k České koruně po smrti krále Matyáše Korvína (fol. 34v–35r), která je vydána též v Archivu českém.⁹ Na první zápisy, psané písařem Václavem z Jihlavy, které nalezneme mezi dokumenty z doby husitské, navázali další městští písaři. Ačkoliv psali bez nějakého předem stanoveného systému, lze v jejich zápisech nalézt jistou logiku. V první řadě vyplňovali volné listy mezi staršími zápisy, a tak většinou nemají jejich texty chronologické pořadí. Lze si však povšimnout i určitých pokusů o tematické členění, protože v některých případech vytvářeli písaři soubory opisů listů podle vydavatelů či podle příjemců. V rukopisu tak např. nalezneme kolekci opisů listů, adresovaných jiným městům (fol. 163r–170v). V rukopisu se však nachází i řada opisů dokumentů, týkajících se zejména vztahů města Olomouce k zemským úředníkům Markrabství moravského či ke královské komoře v 16. století.

Knih památná má dvojí foliaci. Původní foliace je provedena rukopisnými arabskými číslicemi v pravém horním rohu stránky (1–270). Nová foliace je provedena arabskými číslicemi vytištěnými razítkem v pravém dolním rohu stránky (1–218). Rozdíl v počtu folií je dán chybějícími foliemi ve staré foliaci: mezery mezi fol. 116–120, 129–148, 153–156, 161–163, 214–216, 231–234, 237–259, 260–265. Odkazy v našem výkladu jsou provedeny podle staré foliace.

Poznámky:

- 1) Zdeněk Martínek a kol.: Metodika k archivnímu zpracování fondů typu „Archiv města“. *Sborník archivních prací 70, 2020, Supplementum 3/2020*, s. 31.
- 2) Zdeněk Martínek a kol.: c. d., *Sborník archivních prací 70, 2020, Supplementum 3/2020*, s. 30.
- 3) *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges vom Jahre 1419 an*, I. Band, (dále UB I.), ed. František Palacký, Praha 1873, např. s. 372 a dál.
- 4) Libuše Spáčilová – Vladimír Spáčil: *Památná kniha olomoucká (kodex Václava z Jihlavy) z let 1430–1492, 1528*. Olomouc 2004.
- 5) František Čáda, *Olomoucký kodex Václava z Jihlavy*. In: *Studie o rukopisech*, Praha 1963, s. 89; Libuše Spáčilová – Vladimír Spáčil: *Památná kniha olomoucká (kodex Václava z Jihlavy) z let 1430–1492, 1528*. Olomouc 2004, s. 21.
- 6) Vydáno v UB I., Praha 1873, č. 495, s. 581–583.
- 7) Vydáno v UB I., Praha 1873, č. 546, s. 646–647.
- 8) AČ X., Praha 1890, s. 291–295.
- 9) AČ X., Praha 1890, s. 303–304.

Bohdan Kaňák